(УКР-ЧВОЛ) 54
М34

ISSN 1729-360X

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Волинського
державного
університету
ім. Лесі Українки

12

72(4Ч
Н 34

Н
в
В
д
у
ін
Л
N

348731

Редакційна рада журналу

Олексеюк І.Д., доктор хімічних наук, професор – головний редактор.
Баран В.К., доктор історичних наук, професор – заступник головного редактора.
Давидюк Г.Є., доктор фізико-математичних наук, професор – заступник головного редактора.
Карліна М.І., доктор економічних наук, професор.
Мельник В.М., доктор технічних наук, професор.
Сташенко М.О., кандидат фізико-математичних наук, доцент.
Ковальчук Н.П. – відповідальний секретар.

Редакційна колегія випуску

Економічні науки

Карліна М.І., доктор економічних наук, професор (відповідальний редактор).
Євтух О.Т., доктор економічних наук, професор.
Кривенко К.Т., доктор економічних наук, професор.
Лагутін В.Д., доктор економічних наук, професор.
Мних Є.В., доктор економічних наук, професор.
Радіонова І.Ф., доктор економічних наук, професор.
Шкарабан С.І., доктор економічних наук, професор.
Слав'юк Р.А., кандидат економічних наук, доцент (відповідальний секретар).

Філологічні науки

Моклиця М.В., доктор філологічних наук, професор (відповідальний редактор).
Бублейник Л.В., доктор філологічних наук, професор.
Гороть Є.І., кандидат філологічних наук, професор.
Жулинський М.Г., доктор філологічних наук, професор, дійсний член НАН України.
Мірченко М.В., доктор філологічних наук, професор.
Оляндер Л.К., доктор філологічних наук, професор.
Удалов В.Л., доктор філологічних наук, професор.
Костусяк Н.М., кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар).

№ 348731
Поверніть книгу не пізніше зазначеного терміну

Національна академія управління імені Лесі України БІБЛІОТЕКА

линський державний університет ім. Лесі Українки.
ɔm.ua.
авного університету ім. Лесі Українки.
І), **Г.О. Дробот** (розділ ІІ). Коректори: **В.С. Голюк**
ли І, ІІ), **М.П. Гребенюк** (розділи І, ІІ). Технічний
КВ № 4174 від 05.05.2000 р. Засновник і видавець –
Луцьк, просп. Волі, 13). Підп. до друку 22.01.2004 р.
діл "Вежа" ВДУ ім. Лесі Українки (43025 м. Луцьк,
си (43025 м. Луцьк, просп. Волі, 13). Свідоцтво

72(4УКР4ВОЛ)/3-21
Н 34

Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки

№ 12

2003

ЗМІСТ

До 10-річчя Волинського державного університету імені Лесі Українки

Забороварний Б.Й.
З історії Волинського державного університету імені Лесі Українки 5

РОЗДІЛ І. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Войцехіс Б.
Analiza dochodów i wydatków gminy 13
Євтух О.Т.
Іпотека: суть, види та її природа 16
Захарова О.П.
Типові кредитні ризики позичкового капіталу та управління ними 22
Козюк В.В.
Закономірності становлення центральних банків у перехідних економіках: аспекти взаємовідносин з урядом та виклики в умовах глобалізації 28
Коляда Т.А., Прозоров Ю.В.
Створення Українського банку реконструкції та розвитку як вихід з інституційної пастки на шляху залучення інвестицій в економіку України 33
Кондрашихін А.Б.
Моделювання фінансових відносин при багатосторонньому впливі на ринку цінних паперів 38
Корчун В.С.
Регіональні відмінності зовнішньоекономічної діяльності України 41

Богдан С.К.
Епістолярний текст як джерело реконструкції автопортрета адресанта 238
Данилюк О.К.
Тельмографічна лексика Волині 245
Колтуцька І.А.
Емоційна поведінка як аспект мовної діяльності 250
Мединська А.В.
Метафорична парадигма "сонце-течія" в асоціативно-образній системі
медитативної лірики В. Свідзинського 254
Деравчук С.В.
Стилістичне навантаження епітетів у поетичних текстах В. Свідзинського 259
Косюк О.М.
Еротичні ігрові проекти електронних ЗМІ. Світовий аспект, національні особливості 263
Левчук І.П.
Типологія структурно-семантичної організації рецензій в українській і польській мовах 267
Романюк С.А.
Категорія теперішнього часу в її співвідношенні з іншими часовими значеннями 272

Літературознавство

Яблонська О.В.
Володимир Янів – поет і науковець 276
Семенюк Л.С.
Поетичний "Сад божественних пісень" Г. Сковороди
як явище українського літературного бароко 282
Зозуля Н.Ю.
Дві зустрічі (до проблеми літературної паралелі у романі Л. Леонова "Пирамида") 288

РОЗДІЛ ІІ
Філологічні науки

Мовознавство

УДК 81.373.611:001.4

Л.Є. Азарова – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри мовознавства Вінницького державного технічного університету

Словоскладання й основоскладання в мовній терміносистемі

Роботу виконано на кафедрі мовознавства ВДТУ

Стаття присвячена виявленню ролі і місця словоскладання й основоскладання в мовній терміносистемі. Виділено й охарактеризовано основні проблеми науково-технічної термінології. Визначено перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Ключові слова: композитний термін, словоскладання й основоскладання.

Azarova L.Ye. The word-compounding and bases-compounding in language terminological system. The article is devoted to the word-compounding and bases-compounding role in language terminological system. The main problems of science-technical termino-logy are characterized. Perspectives of further investigations by this way are determined.

Key words: composite term, word-compounding and bases-compounding.

Розвиток термінологічної науки має давню традицію. Це і Києво-Могилянська академія, журнал "Рідна мова" (Варшава, 1933–1939 рр.), й Інститут української наукової мови, пізніше – Інститут мовознавства. За межами України – Я. Рудницький, О. Горбач, А. Вовк, Ю. Шевельов та інші українські мовознавці. За останні десятиріччя в українському мовознавстві з'явилося чимало наукових праць, у яких розглядаються як загальні теоретичні питання термінології, так і різні галузеві терміносистеми. Це колективна монографія Т.І. Панько, І.М. Кочан, Г.П. Мацюк; роботи А.А. Бурячка, Т.Р. Кияка, С.С. Регушевського, О.А. Сербенської, В.В. Захарчин та ін. В них розглядаються терміносистеми на функціональному рівні: поява терміна, його дефініція, вживаність, з'ясовуються питання формування терміносистем, місце терміна у науковому контексті.

Незважаючи на те, що в теоретичному аспекті термін досліджено порівняно повно як у вітчизняному, так і зарубіжному мовознавстві, чимало принципових питань ще не отримали остаточного й погодженого вирішення. Серед багатьох проблем сучасної української лінгвістики дуже гостро стоїть проблема науково-технічної термінології. Основні проблеми науково-технічної термінології сконцентровуються в кількох напрямах: 1) з'ясування сутності словоскладання й основоскладання в мовній терміносистемі і причин термінотворення; 2) групування освоюваної термінології за такими ознаками: а) за походженням – споконвічна українська лексика чи запозичена; б) за тим поняттям, яке покладене в основу номінації; в) за вибором оптимальної презентації науково-технічного терміна.

Процес широкого входження термінів у загальне мовлення помітно активізувався тепер. В одних випадках терміни проникають до нового мовного середовища, за інших умов цей процес уповільнений, поступовий. Спостерігаючи за такими явищами, можна простежити і за самим процесом входження терміна до загальномовної лексики. Здебільшого це складний процес відриву від середовища спеціальних понять, коли термін ще протягом тривалого часу зберігає певну

© *Азарова Л.Є., 2003*

відокремленість у загальнолітературній лексиці та помітну належність до спеціальної лексики. Понятєвих, спеціальних зв'язків термін набуває лише в колі загальновідомих предметів і явищ.

Багато процесів, які виникають у сучасній українській мові та які ми розглядаємо як тенденції розвитку, беруть свій початок із термінології [1; 4]. Терміни є важливою складовою лексичної системи мови. Вони об'єднуються у спеціальні терміносистеми, кожна з яких становить певну сукупність взаємопов'язаних терміноелементів для вираження наукових понять. Терміни є тими одиницями мови, які допомагають їй здійснювати одну з функцій – функцію пізнавально-інформативну, пов'язану з реєстрацією та збереженням нагромаджених людством знань [2, 64].

Із кожним роком помітно зростає роль наукової термінології в суспільстві, а відтак, збільшується обсяг термінології в лексиці, зростає її вплив на розвиток загальнонаціональної мови. Це, зокрема, є характерним для сучасної української мови як державної мови країни, що входить до європейської спільноти. Нові риси, що виникають у термінології, передусім її деякі семантичні та словотворчі особливості, відбивають не лише закономірності мовного розвитку. Часто вони з'являються спочатку саме в термінології, а вже потім поширюються на різні шари загальнонаціональної мови. Адже термінологія є складовою лексики загальнонаціональної мови; вона пов'язана з іншими мовними системами (передусім з морфологією та словотвором), але водночас становить окрему підсистему в складі лексичної системи, для неї характерний двосторонній зв'язок із лексичною системою, оскільки вона одночасно є і донором, і реципієнтом – збагачуючи певною мірою лексику, вона сама перебуває під впливом тих процесів, що відбуваються в лексиці загальнонаціональної мови.

Оскільки лексика поповнюється за допомогою різноманітних засобів словотворення, усі сучасні словотворчі засоби, безперечно, тією чи іншою мірою відбиваються в термінології. Метою цієї статті є виявлення ролі та місця словотвору в мовній терміносистемі, оскільки термінологічна лексика зазначених галузей знань істотно поповнюється неологізмами – структурно простими й складними термінами.

Концептуально й методично дослідження проведене в межах реалізації наукової програми "Закономірності розвитку мов і практика мовної діяльності" і пов'язане з темою "Актуальні проблеми лексикології та граматики української мови". Особливе місце в термінотворенні належить основоскладанню і словоскладанню. У сучасній термінології помітно зросла роль основоскладання. Якщо словники XIX і початку XX ст. фіксують не більше 10 % композитних термінів, то в сучасних технічних словниках вони становлять понад 22 %.

Збільшення кількості композитних термінів супроводжується двома словоутворювальними процесами: трансформацією кореневих морфем в афіксоїди або перетворенням морфем, які раніше виконували тільки словоутворювальну функцію, у самостійні лексичні одиниці. Велику роль у поповненні термінів-композитів відіграють власне українські терміноелементи, хоч питома вага терміноелементів іншомовного походження досі є високою. Деякі давні складні слова замінили українські прості або нові складні лексеми. Проте чимало іншомовних терміноелементів набувають усе більшої продуктивності, що є характерною ознакою терміноскладання в сучасній українській мові. На відміну від минулого століття, іншомовні корені тепер вільніше сполучаються з українськими.

Упродовж XIX ст. відбувалася стабілізація композитів. Наявність у технічних словниках того часу складних слів-синонімів, якими позначали ті самі наукові поняття, якраз і відображала тодішній процес формування термінології. Зростання кількості складних слів-термінів сприяло поповненню групи морфем, які супроводжували утворення багатьох розгорнутих гнізд композитів. Розширювалися кількісно й самі групи термінів із тим чи іншим компонентом. Якщо в XIX ст. найбільші групи композитів мали у своєму складі в середньому 10–20 термінів, то тепер вони налічують 100–150 і навіть більше. У формуванні складних слів-термінів одні елементи, що раніше були дуже поширеними (*род-, твор-*), згодом втратили свою продуктивність, інші (водо-, вугле-, мір-) зберігали свою словотвірну актуальність упродовж усієї історії української термінології, треті (*авто-, теле-, електро-, радіо-, авіа-, кіно-, відео-* та ін.) стали продуктивними тільки в останні десятиліття XX ст.

Необхідність точніше і повніше назвати нові явища в науці, техніці, на виробництві, у громадській діяльності людей, відобразити їхні істотні ознаки – ці та інші комунікативні потреби

породили велику кількість складних слів. Поява термінів складної структурної будови найбільше зумовлена потребою передати дві ідеї в одному слові [3, 46], а також прагненням конденсації – передавати одним словом досить складне наукове поняття, бажанням увійти в європейську мовну спільність, мати спільний термінологічний фонд [4, 66]. Складні терміни (композити) утворюються внаслідок об'єднання в одній лексичній одиниці двох чи більше основ повнозначних слів. Вони становлять значну частину словникового запасу української літературної мови.

Суть загальної тенденції у словотворі полягає у виділенні і використанні цілої низки стандартних терміноелементів. Спосіб складання їх різний, але більшість із них належить до самостійних слів. Структурно вони являють собою або усічену основу іменників чи прикметників (рідше – слів деяких інших самостійних частин мови), які виступають у функції першого компонента утворення, або зв'язані компоненти, які використовують як перший, так і другий (опорний) компонент складання. Серед стандартних частин складання (усічених основ і зв'язаних компонентів) значне місце належить іншомовним за походженням лексемам, які вже достатньо усталилися в українському терміноутворенні. Такі кореневі морфеми, як *авто-, радіо-, фото-, авіа-, мото-* і под., вийшли за межі спеціальної термінології, через що мають майже необмежені можливості у сполученні зі словами загального вжитку: автоген, автоклав, автобаза, автоколона, автовокзал.

У технічній термінології в ролі першого компонента використовується низка мовних одиниць, зокрема: *авіа-* (авіаносець, авіамотор, авіатехніка), *авто-* (автоплуг, автопоїлка, автотипія), *армо-* армоконструкція, армокаркас), *бетон-* (бетономашина, бетононасос), *вібро-* (вібронасос, вібролопата), *гідро-* (гідрограф, гідробур, гідродинаміка, гідромонітор, гідростатика), *дерево-* (деревообробник, деревообробка, деревобетон), *кіно-* (кінотехніка, кінопрокат, кінопересувка, кіномережа, кіновимірювання), *стерео-* (стереотруба, стереофільм, стереокіно, стереоскоп, стереотипія), *фото-* (фотогравюра, фотоапарат), *страто-* (стратоплавання, стратосфера, стратоплан) та ін. Особливою активністю характеризуються елементи *авіа-, авто-, аеро-, гідро-, полі-, біо-, гео-* та інші, напр.: авіаз'єднання, авіаматка, авіаносець, авіарозвідка; автоброньовик, автогараж, автомагістраль, автожир, автоколивання, автоклав, автокар; аероліт, аеротерапія, аеростат, аеростатика, аеростатник, аерофобія; гідрометр, гідромеханіка, гідробур, гідродинаміка, гідромасаж, гідроенергія; полімеризатор, поліпропілен, полівітаміни, поліметали, поліморфізм; біогенез, біологія, біомеханіка, біодинаміка, біохімія; геотропізм, геоцентризм, геометр, геологія.

У функції другого компонента найчастіше виступають такі словоелементи: *-руб* (льодоруб), *-роб* (склороб), *-вар* (фарбовар), *-коп* (вуглекоп), *-люб* (радіолюб), *-бетон* (вакуум-бетон), *-блок* (шлакоблок), *-воз* (бомбовоз), *-грама* (фонограма), *-графія* (літографія), *-копія* (фільмокопія), *-літ* (повітроліт), *-машина* (ватермашина), *-план* (центроплан), *-метр* (арифмометр), *-мір* (водомір), *-скоп* (фоноскоп), *-фон* (мікрофон) та ін. Серед названих та інших компонентів немало іншомовних, які продуктивно використовуються в будь-якій термінології. До них належать *грама-, граф-, графія-, фон-*.

Слід відзначити, що в досліджуваних мікросистемах неоднаковою мірою вживаються ті самі елементи, а в деяких їх зовсім немає. Наприклад, у будівельній термінології продуктивними є утворення з компонентами *бетон-, блок-, брус-, скло-* і т. д.; у друкарській термінології – *граф-, графія-, кліше-, копія-, метр-, папір-, типія-* тощо [5, 163]. Це зумовлено тим, що в кожній з мікросистем наявні поняття, які типові тільки для неї.

Основи й слова з'єднуються сурядним (*трубопровід*) або підрядним (*турбонагнітач, стрічкоподавач*) способами за допомогою сполучних голосних *о, е, (є)*: *дощомір, бронетранспортер, каменешліфування, життєпис* або без них: *радіометр, вакуум-апарат*. В основоскладанні іменникових дериватів слід розрізняти неускладнену суфіксами опорну основу (*барицентр, шлакоблок*) і ускладнену: *автоколивання, електролічильник, авіаносець*. За структурно-морфологічними ознаками та способом сполучення основ іменникові складні терміни об'єднуються в такі типи:

1. Складні терміни, утворені сполученням двох (чи більше) іменників, які семантично і синтаксично рівноправні: *знакозміна, деревоплита, радіус-вектор, блок-система, грам-молекула*. Особливої інтенсивності набуло раніше малопродуктивне в українській мові словоскладання типу *люмен-секунда, кіловат-година, ампер-секунда, паскаль-секунда, ампер-година*.

2. Складні терміни, першою частиною яких виступає усічена прикметникова основа, а другою – іменникова безсуфіксна або ускладнена суфіксом: *телеконтроль, автокореляція, електропровідність, перфокарта, косокутник, поліекран*. Цей структурний тип досить продуктивний.

3. Складні терміни, першу частину яких становить іменникова основа, а другу – дієслівна безсуфіксна або ускладнена суфіксом: *світловимірювання, снопов'яз, теплозахищення, вологовідділювач, паромір, водозлив, маслоуловлювач*. Це також продуктивні утворення.

4. Складні терміни, перша основа яких числівникова, а друга – іменникова: *п'ятикутник, семигранник, чотиривершинник*.

5. Складні терміни, утворені сполученням слів *пів-, напів-* з певною іменниковою основою; це один із різновидів складних лексикалізованих іменників: *напівпровідник, півперіод, півплощина, півквадрат, півколо*.

6. Складні терміни, перша частина яких – займенникова основа, а друга – дієслівна або відіменна: *самодотик, самозаписувач, самов'яз, самогіпноз, самозаписувач, самозмащувач, самонакладач, самомасаж, самодвигун, самозапалювач, самовияв, самогіпноз, самоскид, самосплав, самотяг, самохід, саморух, самопрес, самопримус, самопуск, саморозпад*.

7. Складні терміни з першою прислівниковою і другою іменниковою основами: *багатогранник, багатокутник, короткохвильовик, короткозамикач*.

8. Складні терміни, другою частиною яких виступають іншомовні елементи: *-скоп, -граф, -графія, -метр, -метрія, -типія, -фон* та ін.: *електроскоп, осцилоскоп, гальваноскоп, дефектоскоп; електронограф, аудіограф, осцилограф, гектограф; геліографія, кардіографія, фотографія, відеографія; акселеметр, моментометр, магнітометр, гальванометр, анемометр; вакуумметрія, аудіометрія, фотометрія, грамметрія; графотипія, стереотипія*.

Характерно, що іменникові терміни-композити утворюються переважно з двох основ. Проте деякі з них мають і більшу кількість основ. Як слушно зауважує В.Т. Коломієць, такі композити здебільшого постають унаслідок приєднання до вже наявного складного терміна з двох основ ще однієї основи у функції його початкової чи кінцевої частини: *гальваностереотип, макрокінозніманння, радіовисотомір, рентгенокінознімання, стереофотографії* [6, 164]. Деякі трикомпонентні композити, як уже зазначалося вище, побудовані приєднанням до однієї основи іменника (у складному терміні така основа завжди кінцева) двох інших: *аерогеліотерапія, астрофотометр, термогідродинаміка, гальваностереотип, мотовелоспорт, аерофотоапарат, теплогазопостачання*.

Структуру іменникових двокомпонентних композитів-термінів дублюють прикметникові композити, бо й до їхнього складу входять основи або корені різних повнозначних частин мови, які вступають між собою в певні синтаксичні зв'язки і часто поєднуються за допомогою сполучних голосних *о, е, (є): картографічний, кам'яновугільний, вуглекислий*. З'єднувального голосного звука може й не бути: *багатотиражний, тонкопрядильний*.

За структурно-морфологічними ознаками розрізняють такі групи складно-суфіксальних прикметникових термінів, утворених сполученням: а) двох (або більше) прикметникових основ: *вузькодіалектний, поперечношліфувальний, ультракороткохвильовий, агрозоотехнічний*; б) основ прикметника та іменника: *низьковольтний, великоваговий, великоблоковий*; в) основ іменника й дієслова: *деревообробний, картоплесадильний, машинобудівний, металоплавильний, залізозварювальний, картоскладальний*; г) числівника (або основи числівника) та іменника: *двочленний, п'ятигранний, восьмикутний, двометровий*; ґ) прислівника й іменника: *короткометражний короткохвильовий*.

У наведених вище структурно-морфологічних групах прикметникових термінів-композитів представлені два типи синтаксичних сполучень: сурядний, коли основи сполучаються як рівноправні (копіювально-розмножувальні), і підрядний, при якому одна основа синтаксично залежить від іншої: *гребеночесальний, крупнокегельний, однокубовий, плоскодрукувальний* [5, 165].

Прислівникових, дієприкметникових, дієслівних термінів, утворених способом основоскладання, засвідчено невелику кількість, тому ми їх не розглядаємо.

Отже, композитний термін має перевагу над простим: він переважно однозначний; "неемоційний," оскільки входження коренів слів з емоційною ознакою до складу композитів трапляється зрідка. Значення компонентів композитів здебільшого не зазнають деформації, вони стабільні протягом тривалого часу. Композити-терміни на відміну від словосполучень економічніші, структурно цілісніші. Композитний термін являє собою цілісно оформлену одиницю не тільки в граматичному, а й у семантичному плані.

Література

1. Захарчин В.В. Українська мовознавча термінологія кінця XIX – початку XX століття: Автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.02.02 / Ін-т укр. мови НАН України.– К., 1995.– 30 с.
2. Перебийніс В.С. Деякі закономірності в розвитку термінологічної лексики // Мовознавство.– 1974.– № 4.– С. 3–13.
3. Винокур Г.О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии // Труды Моск. ин-та истории, философии.– 1939.– Т. 5.– С. 105–128.
4. Кочан І.М. Слова з міжнародними терміноелементами в сучасній українській літературній мові // Мовознавство.– 1988.– № 6.– С. 62–66.
5. Марченко В.С. Структурно-словотвірні особливості української термінологічної лексики // Склад і структура термінологічної лексики української мови.– К.: Наук. думка, 1984.– 163 с.
6. Коломієць В.Т. Поповнення лексики української літературної мови після Великої Вітчизняної війни // Українська мова і література в школі.– 1975.– № 7.– С. 26–37.

Адреса для листування:
21021 м. Вінниця, вул. В. Порика, 16/13.
Тел. (80432) 43-75-07 (дом.).
E-mail: aza@lili.vstu.vinnica.ua

Статтю подано до редколегії
11.03.2003 р.

УДК 81'42

С.К. Богдан – кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови Волинського державного університету імені Лесі Українки

Епістолярний текст як джерело реконструкції автопортрета адресанта

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови ВДУ ім. Лесі Українки

Розглянуто мовні засоби створення автопортретів адресантів, реконструюються визначальні риси їх внутрішніх та зовнішніх характеристик посередництвом епістолярних текстів, зокрема з'ясовуються особливості автопортретних домінант Лесі Українки, Василя Стефаника і Василя Стуса.

Ключові слова: епістолярний текст, автопортрет, самохарактеристика, адресант, адресат.

Bohdan S.K. Epistolary text as a sourse of reconstruction of self-portrait of the sender. In clause the language means of creation of sernders' self-portraits are examined, the essential attributes of their internal and external characteristics on a means of the epistolary texts are reconstructed, the features of self-portrait majorants are defined.

Key words: epistolary text, self-portrait, self-characteristic, sender, addressee.

Епістолярний текст є результатом взаємодії мінімум двох комунікантів. Образно кажучи, він виникає, за твердженням Ю. Шевельова, "із співгри двох особистостей, автора і адресата" [1, 19]. Однак цілком очевидно, що образ автора, на противагу адресантові, постає більш повно й "рельєфно" [2, 18] з огляду на відмінності їх комунікативного статусу.

Своєрідність листа виявляється в зримій реальній окресленості образу адресанта: "Образ автора тут проступає подекуди виразніше й безпосередніше" [2, 18], аніж у будь-якому іншому тексті, створеному тим самим автором. Лист, органічно поєднуючи елементи суб'єктивного та об'єктивного, формує "ауру автентичності" [2, 19]. Створюється враження "Мовби машина часу переносить тебе до живих людей, у вир минулих подій і почуттів. Перед очима постає своєрідний автопортрет автора, що його ми малюємо самі на основі реального не запрограмованого заздалегідь матеріалу, бачачи перед собою живе обличчя. Тут немає фальшу, лестощів, прикрашання – людина постає своїм єством, своєю "справжньою особистістю" [2, 19].

Образ автора вимальовується двома способами: безпосередньо (шляхом самохарактеристики) й опосередковано – через оцінки адресантів (цитування їх суджень про автора або довільний переказ

© *Богдан С.К., 2003*